

© Răzvan Codrescu – 2019

© A.F.M.C. CHRISTIANA

pentru prezenta ediție

Editura Christiana – Str. Theodor Sperantia 104,
Bl. S26, sc. 3, ap. 66 sector 3, București, cod 030939;

Tel.: 021/3225798; e-mail:

editurachristiana@yahoo.com;

www.editurachristiana.ro

ISBN 978-606-013-013-0

RĂZVAN CODRESCU

Tentative de dreapta în România postcomunistă

Preleg – pag. 9

1. Măntuirea Legiunii pierdute – 11

Măntuirea legiunii și iluzii creștin-democrate – 16

Exerciții neolegionare

TENTATIVE DE DREAPTA ÎN ROMÂNIA POSTCOMUNISTĂ

Dreapta intelectuală în haine europene – 59

Puncte de la capăt? – 73

Apogeu – 91

Adresa

Str. Teodor Sperantia 104, Bl. S26, sc. 3, ap. 66 sector 3, București, cod 030939

Tel.: 021/3225798; e-mail:

editurachristiana@yahoo.com;

www.editurachristiana.ro

ISBN 978-606-013-013-0

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CODRESCU, RĂZVAN

Tentative de dreapta în România postcomunistă

Răzvan Codrescu, Editura Christiana, București, 2019

ISBN 978-606-013-013-0

EDITURA CHRISTIANA

București – 2019

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CODRESCU, RĂZVAN

Tentative de dreapta în România postcomunistă /
Răzvan Codrescu. - București : Editura Christiana,
2019

ISBN 978-606-013-013-0

Sumar

Tentative de dreapta în România postcomunistă

Prolog – pag. 9

În căutarea Legiunii pierdute – 11

Nostalgii legionare și iluzii creștin-democrate – 16

Epigonism neolegionar

și imixtiuni național-comuniste – 26

Emanciparea de legionarism

și pariul liberal-conservator – 41

Dreapta intelectuală în haine europene – 59

Punct și de la capăt? – 73

Epilog – 91

Addenda

Simbolistica tradițională a dreptei:

pentru o fenomenologie a rectitudinii – 95

Noțiunile politice de *dreapta* și *stînga*:

o redefinire critică din perspectivă creștină – 119

Indice de nume – 141

Prolog

O primă formă a acestui expozeu sintetic, intitulată „Dreapta românească postdecembristă. O radiografie critică în pragul mileniului trei”, a apărut în revista sibiană *Puncte cardinale*, anul X, nr. 8-9/116-117, august-septembrie 2000, p. 2; nr. 10/118, octombrie 2000, p. 3; nr. 11/119, noiembrie 2000, p. 3 (cu urm. în p. 6). Textul integral – reintitulat „Un istoric al dreptei postcomuniste” – a fost inclus apoi, cu unele adaosuri, în prima ediție a cărții mele *În căutarea Legiunii pierdute*, Editura Vremea, București, 2001, pp. 121-142. O variantă refăcută și actualizată se găsește în volumul meu *Cartea îndreptărilor. O perspectivă creștină asupra politicului*, Editura Christiana, București, 2004, pp. 70-96, sub titlul „Tentative de dreapta în România postcomunistă”, ca anexă la capitolul „Uite dreapta, nu e dreapta! Pseudomorfozele contemporane ale dreptei”¹.

Pregătind ediția a doua din *În căutarea Legiunii pierdute* (apărute la Editura Christiana, în 2012) și avînd în vedere vîlva făcută pe atunci în jurul ultimelor „oferte de dreapta” din lumea politică românească – Fundația Creștin-Democrată, a lui Teodor Baconschi și Adrian Papahagi, și Noua Republică, a lui Mihail Neamțu și

¹ Pentru înțelesul noțiunilor de *dreapta* și *stînga* pe care l-am în vedere, a se vedea, în *Addenda*, textele intitulate „Simbolistica tradițională a dreptei: pentru o fenomenologie a rectitudinii” și „Noțiunile politice de *dreapta* și *stînga*: o redefinire critică din perspectivă creștină” (cf. și vol. *Cartea îndreptărilor. O perspectivă creștină asupra politicului*, ed. cit., pp. 15-39 și 40-60).

Sebastian Lăzăroiu, ambele tutelate, chiar dacă în măsuri și moduri diferite, de P.D.L.-ul lui Traian Băsescu și Emil Boc –, dar și (re)înregistrarea ca partide a Forumului Noua Dreaptă (prezidat de Tudor Ionescu), sub numele de Partidul Naționalist, și a Mișcării Conservatoare (prezidate de Mugur Vasiliu), sub numele de Axa Neamului, am decis să completez și să readuc în atenția celor interesați acest *remember* critic de istorie contemporană. În cele din urmă, am renunțat însă să includ textul în volumul menționat și am întrerupt și publicarea lui începută pe blog, pentru a nu inoportuna cumva noile „construcții” în curs, într-un moment destul de delicat, mai ales că unii dintre cei angajați în ele îmi erau prieteni apropiați sau oameni cărora le purtam o sinceră prețuire.

Din păcate, n-a ieșit mare lucru nici din tentativele respective, iar de atunci încoace n-a mai existat decât un singur demers notabil pe această linie, dar care și el a alunecat, în cele din urmă, pe panta eșecului: Alianța Noastră România. Acum, când dreapta românească pare mai slabă și mai confuză decât oricând, poate că *remember*-ul își află mai multă îndreptățire, așa că îl public aici în varianta extinsă și adusă pînă la finele anului electoral 2016, cu două texte lămuritoare în *Addenda*. Am plasat la sfîrșit și un indice de nume (persoane, dar și organizații sau publicații de dreapta), pentru mai lesnicioasă consultare.

Fie ca Dumnezeu să ne lumineze pe toți – și în privința trecutului, și în privința prezentului. Eventualul beneficiar adevărat s-ar cădea să fie viitorul.

În căutarea Legiunii pierdute

În febra facerilor, afacerilor, refacerilor și prefacerilor de după decembrie 1989, pe un fond de libertate nedigerată, vecină cu anarhia, *dreapta* a reapărut pe scena politică românească, după aproape o jumătate de veac de subzistență agonică în catacombele istoriei. Fără a reuși să tulbure semnificativ marșul triumfal al *stîngii postcomuniste* (bine sprijinite, material și ideologic, atît *din interior*, de avortonii cosmetizați ai vechiului regim comunist, dar și de cei ai așa-ziselor „partide istorice”, cît și *din exterior*, de noul *establishment* al democrației globaliste euro-americane), dreapta și-a agonisit în România încă două decenii și jumătate de istorie, al căror bilanț, din păcate, este departe de a fi încurajator.

O trecere în revistă a „aventurilor” de dreapta consumate în acești ani de confuzie sterilă, precum și o încercare de identificare a cauzelor eșecului ei general – iată un demers care se impune și pe care rîndurile de față nu-și propun decât să-l *provoace*, dacă nu într-o dezbatere publică, atunci măcar în conștiința factorilor implicați, pornind de la speranța că aceștia n-au ajuns în starea de opacitate ce exclude orice accent (auto)critic și orice „învățătură din propriile greșeli”.

Voi avea în vedere grupările și manifestările de dreapta în toată diversitatea lor: partide sau „mișcări” politice, „cuiburi” neolegionare, asociații, fundații, publicații periodice sau edituri de profil, fără pretenții de exhaustivitate, fiind vorba doar de o schiță supusă me-

datăției și legitimată prin cuprinderea reperelor esențiale.

Era oarecum firesc ca, într-o țară care a cunoscut, înainte de bolșevizare, un fenomen de amploarea și complexitatea celui legionar, noile manifestări de dreapta să poarte, în diferite grade, *amprenta legionară*. Vechea mișcare a lui Corneliu Codreanu a numărat destui supraviețuitori, neașteptat de activi, în pofida vârstei înaintate și a numeroșilor ani petrecuți în închisorile comuniste, iar girul pe care legionarismul l-a primit din partea unor importante personalități culturale (unele devenite adevărate „legende vii”, precum regretatul Petre Țuțea) l-a făcut cu atât mai seducător pentru un anumit segment – nu tocmai neînsemnat la începutul anilor ‘90 – al tinerei generații¹. S-ar putea spune, de aceea, vorbind metaforic și nu numai, că o bună parte din acest periplu al dreptei românești contemporane a constituit – mai mult sau mai puțin conștient, mărturisit sau nemărturisit – un fel de aventură *sui generis* „în căutarea Legiunii pierdute”.

¹ Accente legionare au punctat și lunga manifestație anticomunistă din Piața Universității, curmată radical și definitiv abia prin sângeroasa mineriadă din 13-15 iunie. Era vorba însă de un „legionarism” confuz și difuz, cu surse urechiste, brodat oarecum instinctiv pe febra protestatară și pe retorica anticomunistă a momentului. Mai nimeni din cîți o scandau nu mai avea habar, bunăoară, că lozincă „Ori învingem, ori murim” se trăgea din „Marșul legionarilor din «Echipa morții»”, care se încheia cu strofa: „Noi cu zîmbetul pe buze/ Moartea-n față o privim,/ Căci sîntem Echipa morții:/ *Ori învingem, ori murim!*”. S-a actualizat, într-un fel, în contextul creat spontan, toată moștenirea „naționalistă” a trecutului, de la Eminescu la Antonescu., ca alternativă certificată la orice formă de comunism și stîngism dizolvant. Nici vorbă însă de vreo organizare de tip legionar, cum a încercat să sugereze președintele Ion Iliescu.

Din nefericire, „bătrînii legionari”, nu fără nefasta contribuție a exilului¹, au adus la suprafață (și au inoculat-o și multor tineri) sămînța discordiei dintre „simiști” și „antisimiști” („codreniști”); ba mai mult decît atît, în cadrul fiecărei tabere mari s-au constituit subtabere divergente, plătindu-și păgubos polițele trecutului și punînd resurecția dreptei românești sub semnul unui segregacionism devenit epidemic. Puținele tentative de „mediere” sau „echilibru” au fost privite cu suspiciune din ambele direcții, iar în privința aceasta *Puncte cardinale*, prima publicație de dreapta ce s-a dorit și s-a declarat echidistantă, a trecut, în cei 20 de ani de existență, prin experiențele cele mai deconcertante (fiind, în paranteză fie spus, dacă-i însumăm toate „stigmatetele”, singura publicație din lume deopotrivă „fascistă”, „defetistă”, „legionară”, „legionaroidă”, „simistă”, „antisimistă”, „securistă”, „antisemită”, „masonică”, „ortodoxistă”, „teotocistă”, „sectaristă”, „new-age-istă” și chiar... „jidovită”!!!). Cu timpul, conflic-

¹ Evenimentele din decembrie 1989 au fost salutate cu entuziasm naiv de legionarii din exil și de Horia Sima personal. În numărul din iulie-august al revistei *Țara și Exilul* (Madrid) apărea, „sub auspiciile Consiliului Politic al Legiunii, pentru a servi la orientarea opiniei publice din țară și din exil”, *Declarația Mișcării Legionare – 1990*, care-și exprima acordul cu execuția sumară a soților Ceaușescu, sub cuvînt că fără „această execuție de tip revoluționar, poporul român ar fi plătit cu alte mii de morți actul resurecției naționale” (e de presupus că pînă în 1993, cînd a murit, Horia Sima a avut timp să perceapă mai realist momentul „revoluționar” 1989). E de înțeles că legionarii erau ofuscați de decretul F.S.N.-ului de la sfîrșitul lui decembrie 1989, prin care se acorda libertate de organizare și propagandă tuturor formațiunilor politice (inclusiv celor comuniste), mai puțin celor calificate că ar fi „de tip fascist”. Legionarismul postbelic n-a admis niciodată asimilarea lui abruptă cu fascismul sau cu național-socialismul.

tului principal – cel dintre „brigadiri” și „mexicani” (ca să variem puțin etichetele secesioniste de uz intern) – li s-au adăugat cel dintre legionarii din țară și legionarii din exil, cel dintre legionarii ortodocși și legionarii greco-catolici, cel dintre legionarii bătrâni și (pro)legionarii (mai) tineri etc. S-a ajuns la o atmosferă aproape irespirabilă, de suspiciune generalizată, pe fondul căreia s-au produs sciziuni după sciziuni, într-un fel de euforie sinucigașă și tot mai lipsită de miză, încât legionarismul – și „dreapta” deodată cu el – a ajuns, din „sperietoarea” de la începutul anilor ’90, un subiect de ironie pentru politicienii și intelectualii stângiști... Ba mai mult: în ultima vreme au apărut grupuri de dreapta preocupate obsesiv să se delimiteze de legionari (percepuți ca un soi de handicap penibil pentru o „nouă dreaptă” viabilă), așa cum trebuise, la un moment dat, să se delimiteze naționalismul creștin autentic de populismul demagogic al național-comuniștilor.

Fapt este că dezamăgitorul prezent legionar a aruncat încă o umbră asupra trecutului legionar, dînd apă la moara detractorilor viscerali ai *dreptei creștine românești*. Încercînd să slujească o cauză, mulți legionari (bătrîni, dar și mai tineri) nu au făcut decît să o compromită în ochii opiniei publice, care n-a văzut „la dreapta” nimic mai bun decît „la stînga”, ci numai același iresponsabil „război româno-român”, care riscă să ne strămute galopant în „neantul valah” al dezabuzării cioraniene.

România postcomunistă nici *nu a putut* și nici *nu a vrut* cu adevărat să iasă din cercul vicios al stîngii. Dreapta a continuat să fie diabolizată, atît în prelungirea ideologiei marxist-leniniste, cît și în sincronie cu ideologia democrațiilor globaliste ale Occidentului (no-

ua „gîndire unică” deconspirată tocmai de un euro-marxist ca Roger Garaudy). Mentalitatea poporului s-a dovedit mult mai perversă decît s-ar fi putut estima sub vechiul regim, libertatea exterioară funcționînd ca un fel de revelator al turpitudinii și al abjecției cumulate sub teroare. Cînd nu a funcționat ca etichetă stigmatizantă, „dreapta” a însemnat cel mult o stîngă mai flexibilă în raport cu neo- sau cripto-comunismul, reflectînd mai degrabă un anume liberalism economic sau retoricism democratic decît o fermă poziție politică sau existențială. Au putut să pară „de dreapta” cînd țărăniștii, cînd liberalii, cînd „lupii tineri” ai lui Petre Roman, cînd democrat-liberalii lui Traian Băsescu. Numai că „țărănismul” (ce înseamnă acest cuvînt, doar țărăniștii pretind a ști!), liberalismul politic sau social-democrația (oricît ar fi încercat să se reboteze) au de-a face cu dreapta autentică tot la fel de puțin ca și național-comunismul (care a încercat – încearcă încă – s-o maimuțarească în alt sens). Toate acestea n-au constituit decît forme chinuite ale unui soi de „dreaptă a stîngii”, mas-cînd fie un comunism „cosmetizat” demagogic, fie o lipsă penibilă de identitate politică, fie pură și simpla indiferență doctrinară, tipică politicianismului veros și versatil (cazul A.L.D.E.).

În aceste condiții, manifestările de dreapta, în sensul propriu al cuvîntului, n-au fost decît izolate și marginale, lipsite de un real impact social, ba chiar suspectate aprioric de „extremism”. După peste un sfert de secol de zbateri sterile (puținele „roade” obținîndu-se doar la nivelul unor minorități încă inoperante), s-ar putea spune că *totul rămîne de făcut*, poate cu un plus de luciditate istorică.

Nostalgii legionare și iluzii creștin-democrate

Prima formațiune politică de dreapta de o oarecare consistență a apărut la răscrucea anilor 1989/1990, sub denumirea de Uniunea Democrat-Creștină (U.D.C.), după model nemțesc, dar nu fără conștiința unei necesare „autohtonizări” (ce n-a mai apucat să se realizeze). Alcătuită mai ales din foști deținuți politici (parte legionari, parte nelegionari) și sprijinită din exil (mai ales din Germania, Canada și Statele Unite), Uniunea Democrat-Creștină, infiltrată din capul locului cu personaje dubioase (cazul Vladimir Fulger), dependentă financiar, lipsită de „sînge tînăr” și erodată de tot mai numeroasele tensiuni interne, a ratat o transplantare creatoare a creștin-democrației în România, așa cum o va rata mai târziu și P.N.Ț.-ul (devenit P.N.Ț.C.D.) sau fantomatica Societate „Jacques Maritain” (cf. volumul *Creștinism și democrație*, Editura Crater, București, 1999), prezidată de controversatul Liviu Petrina (ieșit din „noul val” țărănist, laolaltă cu alte figuri mai mult sau mai puțin dubioase); dacă însă P.N.Ț.-ul lui Corneliu Coposu, tributar unei vechi tradiții de centru-stînga, a uzat de „codița” creștin-democrată pentru a-și ascunde actuala lipsă de identitate și a avea acces la un anumit circuit politic extern (prin Internaționala Creștin-Democrată), U.D.C. ar fi putut fi nucleul efectiv al unei noi drepte românești, înglobînd discret și elementele (pro)legionare, dar mulîndu-se pe noile realități. Dacă oamenii de bună-credință ar fi fost lăsați să lucre-

ze nestingheriți la consolidarea ei (ideologică și organizatorică) și dacă anumite orgolii bătrînești ar fi fost ținute în frîu, U.D.C. nu s-ar fi dezagregat atît de rapid și n-ar fi devenit, sub căciula de scamator ridicol a răposatului Mihai Grama, o biată anexă insignifiantă a P.N.Ț.C.D. și a vechii Convenții Democrate. Din U.D.C. n-a mai rămas în cîțiva ani decît prăfuitul sediu din Piața Amzei, unde se mai adunau, pînă prin pragul noului mileniu, cîțiva „aventurieri” obscuri, masturbîndu-și puținătatea. Praful s-a ales, chiar mai repede decît de partid, de năzuitul său „organ de presă”: foi inițiale, numite *Veghea* (promițătoare și pomenite elogios de un Petre Țuțea¹), i-a luat locul, după doar două numere, la fel de efemera (dar mult mai cenușia) publicație boțezată ostentativ chiar *Democrația creștină* (făcută după chipul și asemănarea tandemului Fulger-Grama și moartă în curînd de inaniție intelectuală și ideologică).

Din dorința de a sprijini publicistic o U.D.C. aflată încă în chinurile facerii, dar și de a oferi un mijloc de exprimare generică a sensibilității de dreapta într-o lume covîrșită de stîngism, a luat ființă la Sibiu (ianuarie 1991), în strînsă legătură cu A.F.D.P.R. (ce, într-o lume

¹ „Și acum domnul Moses Rosen se întreabă «ce mai vor antisemiții?» [...] Păi dacă rabinul, care e doctor, nu-i așa, și face parte din Consiliul Mondial Evreiesc, îl înjură pe Eminescu... Păi ce ar zice el dacă eu l-aș lua pe Moise pe fărâș? Nu? Vorba lui Tudor Arghezi în conferința aia de la Atheneu, Eminescu e evanghelistul nostru. El insultă asta și apoi se miră ce vor «antisemiții»! Mi se pare că răspunde o revistă a Uniunii Democrat-Creștine care se cheamă *Veghea* – îmi place grozav titlul...” (*Între Dumnezeu și neamul meu*, Fundația Anastasia-Arta Grafică, București, 1992, p. 92). Referința lui Petre Țuțea era la un articol intitulat „Rabinul și morile de vînt”, apărut în *Veghea. Săptămînal al Uniunii Democrat-Creștine*, anul I, nr. 2, 3 aprilie 1990, p. 5.

normală, s-ar fi convenit să fie marea „instanță morală” a noii societăți românești), revista *Puncte cardinale* (cea mai longevivă publicație de dreapta – nu doar strict legionară – din România postcomunistă, „ctitoria” veteranului de război și fostului deținut politic Gabriel Constantinescu¹, fiul scriitorului sibian Paul Constant), publicație independentă, desprinsă relativ repede de o „democrație creștină” tot mai descumpănitoare și definindu-și o poziție principială *național-creștină*, atentă nu doar la factorul politic, ci și la cel spiritual, precum și la spectrul larg al culturii tradiționale. Revista, deși cu o răspândire destul de limitată (abia din anul 2003 beneficiind și de *site* propriu pe internet), a polarizat, de-a lungul anilor, multe simpatii și multe antipatii, a apărut lunar fără întreruperi (pînă în decembrie 2010) și a căutat, dincolo de un echilibru între forțele divergente ale dreptei, să respecte un anumit nivel de exigență culturală și publicistică (pe care multe publicații de dreapta l-au neglijat păgubos, complăcîndu-se într-o prestație subculturală, devenită proverbială în rîndul adversarilor, mai ales al intelighenției democrate de stînga, care nu poate fi înfruntată în termeni agramati și sferotodocți, indiferent de „dreptatea” aflată în joc), fără a reuși să evite întotdeauna monotonia publicistică și mai ales păcătuind prin articole prea lungi (uneori consecință a scrisului amatoricesc). Editura omonimă a avut o activitate mai modestă, publicînd titluri dintre cele mai di-

¹ 1921-2010, una dintre cele mai echilibrate conștiințe de dreapta de după 1989, autor, între altele, al volumelor referențiale *Gilceava anticomunistului cu lumea. Cronica unui deceniu de tranziție*, Editura Christiana, București, 2002, și *Șah la rege. Declinul monarhiei române în secolul XX*, Editura Christiana, București, 2007.

verse (memorialistică, roman, poezie lirică, eseu etc.), cu accent pe rezistența anticomunistă (printre autorii publicații: Dumitru Banea, Demostene Andronescu, Constantin Iorgulescu, Ana-Maria Marin, Ovidiu Vasilescu, italianul Claudio Mutti). O vreme (octombrie '94 – iunie '96), *Punctele cardinale* au avut și un supliment (sprijinit cu entuziasm, o vreme, de „canadianul” Nicolae Pora) destinat celor din mediul rural: *Lumea satelor* (o inițiativă unică în noua presă de dreapta, din păcate blocată – după o apariție regulată de aproape doi ani – din cauze financiare).

Precedînd (în forma ei legionară) cu puțin apariția *Punctelor cardinale*, publicația timișoreană *Gazeta de Vest* a jucat un rol important, pînă spre jumătatea anilor '90, pe scena publicistică a dreptei. Din nefericire, directorul ei, tînărul Ovidiu Guleș, legionar de *science-fiction*, și-a îndepărtat aproape sistematic toți colaboratorii tineri mai însemnați (ruptura cu „frații” Usca și Andoni fiind cea mai necamaraderească), preferînd să-și urmărească interesele prin a face jocul falimentar al unor veterani radicaliști, ce au reușit să transforme o publicație vie într-o fițuică desuetă și veninoasă, de un sectarism deconcertant („Doamne, ce ne-am fi făcut fără Horia Sima?!”). Din lipsa colaboratorilor de calitate și a ideilor actuale, gazeta (ca și almanahurile ei anuale, scoase după modelul *Almanahului „Cuvântul”* din 1940) s-a împotmolit în texte *retro*, pîrînd să trăiască viața altui timp. Mai întîi moartea lui Zaharia Marineasa, apoi emigrarea teribilului naționalist Guleș în Ungaria au pus capăt unei odisei publicistice începute promițător, dar care intrase demult într-o fundătură irespirabilă¹.

¹ Ulterior, fostul „publicist-comentator” al revistei, astăzi decedat,